

Tarptautinė programa „Zipio draugai“

„Zipio draugai“ – tai tarptautinė programa, kurios tikslas padėti 5-7 metų vaikams išmokti lengviau įveikti kasdienes sunkumus. Programa siekia pagerinti vaikų emocinę savijautą, padėdama jiems įgyti socialinių ir emocinių sunkumų įveikimo gebėjimų. Tikima, kad dar vaikystėje įgiję gebėjimų, vaikai lengviau susidoros su kebliomis ir kritinėmis situacijomis ne tik ankstyvajame amžiuje, bet ir paauglystėje bei suaugę.

Dalyvaudami programoje „Zipio draugai“ vaikai mokosi:

- atpažinti savo jausmus ir kalbėti apie juos;
- aiškiai įvardinti/ pasakyti tai, ko nori pasakyti;
- įdėmiai klausytis;
- kreiptis pagalbos ir padėti aplinkiniams;
- rasti draugų ir išsaugoti draugystę;
- įveikti vienišumą, atstūmimą ar priekabiavimą;
- nesileisti, kad būtų priekabiuojama;
- spręsti konfliktus;
- išgyventi pasikeitimus ir netektis bei prie jų prisitaikyti.

Apibendrinant, programa padeda vaikams įveikti stresus ir kasdienes sunkumus, moko ieškoti būdų susitvarkyti su jausmais, įtvirtina gebėjimą naudotis parama ir ją teikti, ugdo vaikų empatiją.

Programa „Zipio draugai“ vykdoma ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų priešmokyklinėse grupėse. Programą sudaro 6 dalys, o atskirą dalį – 4 valandėlės. Kurių kiekvienos trukmė 45 minutės.

Kiekviena programos dalis skirta atskirai temai.

1 dalis. „Jausmai“:

vaikai pradeda programą kalbėdamiesi apie jausmus – liūdesį, džiaugsmą, pyktį, pavydą, jaudulį. Jie mokosi pasakyti, kaip jaučiasi vienoje ar kitoje situacijoje ir ieško būdų, galinčių padėti pasijusti geriau.

2 dalis. „Bendravimas“:

šioje dalyje vaikai mokosi sėkmingai bendrauti: klausytis kitų, prašyti pagalbos ir aiškiai išreikšti tai, ką nori pasakyti, net jei tai ir sudėtingas dalykas. Šių valandėlių metu dažnai atsiveria net ir tyleniai, kurie išmoksta laisviau reikšti savo nuomonę.

3 dalis. „Tarpusavio santykių užmezgimas ir nutraukimas“:

čia vaikai daugiau sužino apie draugystę – kaip susidraugauti ir išsaugoti draugystę, ką daryti, jei jie jaučiasi vieniši ir atstumti. Jie mokosi atsiprašyti ir susitaikyti su draugu po ginčo.

4 dalis. „Konflikto sprendimas“:

šioje dalyje kalbama apie tai, kad spręsti konfliktus, ir pedagogai pastebi, kad vaikai išmoksta daug lengviau įveikti visokius nesutarimus. Taip pat nagrinėjama priekabių, arba patyčių, problema, ir vaikai ieško būdų, kaip priekabiuotojus sustabdyti.

5 dalis . „Pasikeitimo ir netekties išgyvenimas“:

čia kalbama apie didesnių ir mažesnių pasikeitimų išgyvenimą. Didžiausias pasikeitimas – tai kiemo nors mirtis. Nors suaugusiems apie mirtį kalbėti dažnai sunku, vaikams taip būna retai: jie vertina galimybę atvirai pasikalbėti šia tema, daugeliui suaugusių tapusia tikra tabu. Vienos valandėlės metu vaikai aplanko netoliese esančias kapines, ir, kaip nebūtų keista, kartais tai jiems tampa pačia įdomiausia visos programos valandėle.

6 dalis. „Įveikime kartu“:

ši, paskutinioji, programos dalis įtvirtina vaikų įgytas žinias ir gebėjimus. Paskutinė valandėlė skiriama šventei – tada kiekvienam vaikui įteikiamas „Zipio draugų“ pažymėjimas.

Programos kiekvienos dalies pirma valandėlė pradedama nauju pasakojimu. Pasakojimo herojai – vabaliukas Zipis ir jo draugai susiduria su visiems vaikams gerai pažįstamomis situacijomis – liūdi ir pavydi, draugauja ir pykstasi, išgyvena netektis ir sugeba vėl pasijusti gerai. Programoje dalyvaujantys vaikai klausosi pasakojimų, atlieka įvairias užduotėles, kurių metu piešia, kalbasi, žaidžia ar vaidina. Per programos valandėles vaikams nenurodinėjama, kaip elgtis vienu ar kitu atveju – priešingai, jie skatinami patys mokytis ieškoti išeičių, kurios atitiktų pagrindinę vaikų mokymosi programos taisyklę: „Gera išeitis ta, kuri padeda vaikui pasijusti geriau ir neskaudina kitų“ (Geros išeities taisyklė).

Programa vyksta vienus mokslo metus, Valandėlės vaikams kartą per savaitę veda grupės pedagogas, prieš tai išklausęs specialius 28 akademinių valandų mokymus.

Siekiant įsitikinti programos „Zipio draugai“ poveikiu vaikui, ji buvo ne kartą profesionaliai įvertinta. Atlikti tarptautiniai lyginamieji programoje dalyvavusių ir nedalyvavusių vaikų tyrimai parodė, kad programa turėjo didelį poveikį vaikams. Buvo patikrintas programos išliekamasis poveikis vaikams. Tirti vaikų gebėjimai praėjus metams po programos „Zipio draugai“ užbaigimo: nustatyta, kad programos įgyvendinimo metu užfiksuota pažanga išliko ir po vienu metų.

Tiek Lietuvoje, tiek užsienyje buvo atlikta daug vertinimų, tyrusių programą ir jos poveikį įvairias aspektais. Vėliausias ir išsamiausias programos vertinimas, trukęs net 4 metus buvo atliktas Norvegijoje, kuris tyrė programos poveikį vaivų psichikos sveikatai ir sunkumų įveikimo gebėjimams. Vertinimas parodė, kad programoje dalyvavę vaikai taikė daugiau ir įvairesnių sunkumų įveikimo būdų. Vertinime dalyvavę pedagogai teigė, kad programos poveikyje sumažėjo vaikų, turinčių elgesio ir psichikos sveikatos problemų, elgsenos neigiama įtaka grupės ar net visos mokyklos aplinkai. Taip pat vertinimas nustatė teigiamą programos poveikį joje dalyvaujančių vaikų akademiniam pasiekimams.

Daugiau apie programos tyrimus www.vaikolabui.lt

2008 metais programa „Zipio draugai“, įtraukta į Nacionalinę smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos vaikams programą. Lietuvos Respublikos vyriausybė savo nutarimu rekomenduoja programą plėtoti ikimokyklinio ugdymo įstaigose (2008 m. balandžio 24 d. Nr.392). Tarptautinė programa „Zipio draugai“ Klaipėdos apskrities darželiuose pradėta vykdyti nuo 2002 metų.